

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Valter Cvijić

Splet med novimi družbenimi gibanji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Valter Cvijić

Mentor: doc. dr. Gregor Petrič

Splet med novimi družbenimi gibanji

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

*Za pomoč pri izdelavi diplomskega dela se zahvaljujem mentorju, doc.
dr. Gregorju Petriču. Za nasvete in podporo se zahvaljujem tudi doc.
dr. Žigi Vodovniku.*

Hvala staršema za podporo med študijem.

Hvala vsem kolegom in kolegicam.

SPLET MED NOVIMI DRUŽBENIMI GIBANJI

Kakšna je vloga spleta med novimi družbenimi gibanji? Izhajam iz predpostavke, da lahko vlogo spleta med novimi družbenimi gibanji razumemo s pomočjo naslednjih analitičnih kategorij: kot mobilizacijske strukture, ki spodbujajo k vključevanju v aktivnosti novih družbenih gibanj; kot priložnostne strukture, ki informacije o relevantnem dogajanju razširijo na nacionalni in mednarodni nivo; kot procese »okvirjanja« idej in legitimiranja delovanja. V študiji primera analiziram vlogo mreže Indymedia, ki je v času srečanja voditeljev držav iz skupine G20 izčrpno poročala o množičnih mobilizacijah, ki so se odvijale pred in vzporedno z uradnim srečanjem. Iz posameznih spletnih strani Indymedie, sem vsebine interpretiral s pomočjo zgoraj navedenih analitičnih kategorij. Iz rezultatov izhaja ugotovitev, da je vloga Indymedie na primeru G20 mobilizacij mogoče razumeti predvsem kot mobilizacijsko strukturo, ki posameznike informira, s pomočjo tehnologije stremi k spodbujanju participacije ter gradi kolektivno identiteto okoli skupnega uporabniškega okolja. Priložnostne strukture omogočajo, da gibanja izrazijo nujnost oziroma »zgodovinski« pomen delovanja. Procesi okvirjanja so naravnani k vzpostavitvi legitimne, pozitivne podobe gibanj in negativne podobe oblastnikov, ki uporabljajo nasilje in represijo.

Ključne besede: internet, nova družbena gibanja, spletni aktivizem, družbeni boji

INTERNET AMONG THE NEW SOCIAL MOVEMENTS

What is the role of internet among new social movements? I propose that the role of internet among new social movements can be understood with the help of the following analytical categories: mobilization structures, which encourage participation in the activities of the new social movements; opportunity structures, which spread information on the national and international level; framing processes, which frame ideas and legitimise activities. In the case study, I analyse the role of the Indymedia network that reported extensively on the mass mobilizations which occurred before and after the official meeting of G20 countries' leaders. With the aid of analytical categories, I interpreted the content of Indymedia websites and concluded that the role of Indymedia during the G20 mobilizations can be understood primarily as a mobilization structure, which informs individuals, strives toward participation via technology, and forms a collective identity based on the common user environment. Opportunity structures enable movements to express the urgency, or the »historical« significance of acting. Framing processes aim towards the construction of a legitimate, positive image of movements, and the negative image of authorities, who instrumentalise violence and repression.

Keywords: internet, new social movements, internet activism, social struggles

KAZALO

1	UVOD.....	7
2	DRUŽBENA GIBANJA	9
2.1	Nova družbena gibanja	10
2.1.1	Šestdeseta leta in »nova levica«.....	10
2.1.2	Anti-globalizacijsko gibanje	12
3	IKT MED DRUŽBENIMI GIBANJI: PREGLED TEORIJ	14
3.1	Mobilizacijske strukture	14
3.1.1	Participacija.....	14
3.1.2	Difuzija informacij	15
3.1.3	Horizontalnost	16
3.2	Priložnostne strukture	17
3.3	Procesi »okvirjanja«	18
4	OBLIKE SPLETNEGA AKTIVIZMA.....	19
4.1	Alternativni mediji.....	19
4.2	Taktični mediji.....	20
4.2.1	»Culture jamming«.....	20
4.3	Spletni aktivizem kot odraz nehegemonskih bojev	24
5	ŠTUDIJA PRIMERA: INDYMEDIA IN G20 MOBILIZACIJE, LONDON 2009..	26
5.1	Metodologija.....	26
5.1.1	Enote analize	26
5.2	Raziskovalno vprašanje	27
5.3	O Indymedii	27
5.4	Analiza.....	28
5.4.1	Glavni dogodki G20 mobilizacij	28

5.4.2	Mobilizacijske strukture.....	30
5.4.3	Priložnostne strukture.....	33
5.4.4	Procesi okvirjanja.....	34
5.5	Povzetek ugotovitev	35
6	SKLEP	37
7	LITERATURA.....	38

1 UVOD

Živimo v času, nasičenem z informacijami. Informacijami, ki brezmejno krožijo v globalni vasi. Interesne skupine, ki vladajo v trenutnem družbenem redu, si te informacije pogosto skušajo prilastiti, jih regulirati, cenzurirati ali onesposobiti. Upravljanje z informacijami lahko vodi do pomembnih družbenih sprememb, zato se v boj za informacije aktivno vključujejo številna družbena gibanja.

Prav vprašanje informacij med družbenimi gibanji, ki stremijo k radikalnim družbenim transformacijam, predstavlja jedro diplomskega dela. Revolucionarnost informacijsko-komunikacijskih tehnologij (IKT), specifično spleta, analiziramo v povezavi z novimi družbenimi gibanji. Mrežna struktura spleta in razcvet odprtokodne skupnosti novim družbenim gibanjem omogoča uveljavljanje politike odprtih informacij in kolektivno soustvarjanje vedenja. Tu lahko splet razumemo kot polje, v katerem agresivno nastopa logika poznega kapitalizma – konstruiranje spleta kot tržne in oglaševalske niše ter informacij in znanja kot objektov kapitala – istočasno pa kot kontrahegemonski prostor avtonomije, odprtega pretoka informacij in kolektivnega angažiranja. Manifestacija novih družbenih gibanj na spletu je aktivistična forma, v kateri ustvarjanje radikalnih praks pomeni tako neodvisnost od prostotržnih diktatov, ki se vzpostavljajo na spletu, kot širšega sporočila o nujni radikalne politike in redefiniranja popularnih tehnologij v času, ko se kapitalistični sistem manifestira tudi kot kolonizator informacij in znanja.

V diplomskem delu, ki je razdeljeno na štiri dele, skušam odgovoriti na vprašanje, kakšna je vloga spleta med novimi družbenimi gibanji. Pričenjam s kratko opredelitvijo novih družbenih gibanj – od »nove levice« šestdesetih let do anti-globalizacijskega gibanja devetdesetih let. Prav med slednjimi splet igra različne pomembne vloge, ki povezujejo sicer geografsko razpršena gibanja. V globalnem svetu, kjer družbena gibanja delujejo onkraj državnih meja, si je brez spleta le ztežka mogoče zamisliti transnacionalno sodelovanje.

V drugem delu podajam teoretski okvir, ki s pomočjo treh analitičnih dimenzij – mobilizacijskih in priložnostnih struktur ter procesov »okvirjanja« - skuša pojasniti različne vloge IKT v delovanju družbenih gibanj (McAdam in drugi 1996). Raziskovalno področje, ki se ukvarja z vlogo IKT med novimi družbenimi gibanji, je široko in mnogokrat naravnano k specifičnim študijam primerov. Prav zato se zdi Garrettov pregled uporaben, saj sledeč

analitičnim dimenzijam, ponudi tipologijo, ki celostno obravnava vlogo IKT med družbenimi gibanji, ki so nastala v zadnjih tridesetih letih (Garrett 2006).

Četudi je teoretski okvir iz drugega dela uporabne narave, je spletni aktivizem potrebno ponazoriti na konkretnih primerih in osvetliti sam namen tovrstnih dejanj. V tretjem delu povzemam konkretne oblike spletnega aktivizma, med katerimi zasledimo številne taktike. Sledeč Jurisu, spletni aktivizem grobo delim na dve struji: prva struja so alternativni mediji, ki skušajo na spletu ustvariti »alternativen svet« dominantnim formam informiranja in komuniciranja; druga struja so taktični mediji, ki temeljijo na uporabi direktne akcije in državljanske nepokorščine, prenešene v spletni prostor (Juris 2005, 200-204). Tu obravnavam tudi temo, ki je specifična za nova družbena gibanja; uporabo spleta med novimi družbenimi gibanji je potrebno razumeti širše, ne zgolj na instrumentalni ravni. Nova družbena gibanja so pogosto povezana z prefigurativno politiko, kar pomeni, da se ideali družbenega gibanja aktivno prakticirajo tu in zdaj, ne pa v oddaljeni prihodnosti. To je relevantno tudi v primeru spleta, saj ga številna gibanja skušajo uporabljati kot prostor, kjer se prakticira ideale nehierarhičnosti, neposredne demokracije, konsenzualnega odločanja, vzajemne pomoči ipd.

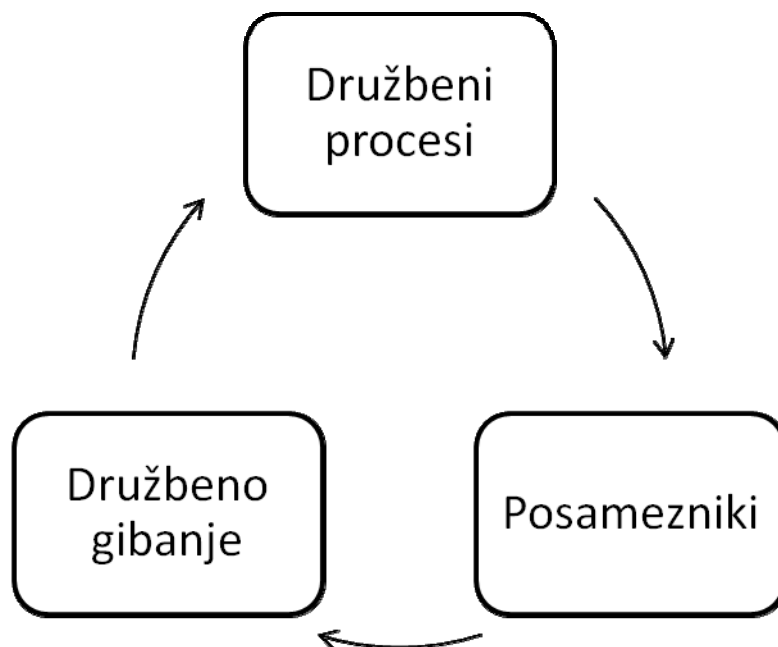
V četrtem delu na študiji primera analiziram rabo alternativnega medija Indymedia v času G20 mobilizacij, ki so potekale spomladi 2009 v angleškem Londonu. Z analizo skušam na nedavnem dogodku odgovoriti na vprašanje vloge spleta med novimi družbenimi gibanji in se odmakniti od teoretskega okvirja k specifičnem primeru in empirični analizi le-tega.

2 DRUŽBENA GIBANJA

Po Della Porti in Dianiju fenomen družbenih gibanj karakterizira delovanje posameznikov, ki se kolektivno udeležujejo v antagonističnem odnosu z določeno družbeno silo oziroma delujočim družbenim procesom (Della Porta in Diani 1998). Družbena gibanja predstavljajo distinktiven družbeni proces akterjev, ki se angažirajo v kolektivnem delovanju prek naslednjih mehanizmov: vključenost v konflikten odnos z jasno določenim nasprotnikom; povezanost prek strjenih, neformalnih mrež in pripadanje razločeni, kolektivni identiteti. Vpetost družbenih gibanj v triadični odnos je ponazorjena na Sliki 2.1. Družbena gibanja so vmesni člen med:

- posamezniki, ki se odzivajo na okoliščine in so zaradi teh kontradikcij »absorbirani« v kolektivno identiteto;
- družbenimi procesi, ki razmerja vzpostavljajo.

Slika 2.1: Družbena gibanja med delovanjem posameznikov in družbenimi procesi

Vir: Olofsson (1988, 17).

Družbena gibanja se vključujejo v različne družbene procese bodisi na konkretnem (npr. delavski boji za boljše razmere dela) ali bolj abstraktnem nivoju (npr. širši razredni boj med delavstvom in lastniki kapitala), pogosto pa je protest kombiniran na obeh nivojih. Na tej točki je za nas pomembna prelomnica med **klasičnim konceptom družbenih gibanj** in **novimi družbenimi gibanji**. Klasični koncept družbenih gibanj je osredotočen na delavski razred kot analitični koncept, medtem ko vzpon novih družbenih gibanj razločuje pojav »nove levice« in novih form radikalizma, ki so nastali v šestdesetih letih.

2.1 Nova družbena gibanja

Nova družbena gibanja v določeni meri lahko razumemo kot odraz korenitih sprememb v post-industrialnih družbah. Kot zapiše Olofsson: »Delavsko gibanje sovpada s strukturami, institucijami in dilemami preteklosti, ki zagovarjajo zastarele interese in družbene odnose. Stojijo na poti 'novemu projektu', saj so zavezana ekonomski rasti, državi (v različici Keynesianske države blaginje) in realnosti, idealom ter normam industrializma« (Olofsson 1988, 16). Z drugimi besedami, nova družbena gibanja niso več osredotočena zgolj na delavske boje in napetosti znotraj industrije, temveč nastajajo na različnih področjih družbenega življenja.

2.1.1 Šestdeseta leta in »nova leвица«

Nova družbena gibanja so se ohlapno formirala v šestdesetih letih, pri čemer je kvalitativni preskok novih družbenih gibanj zaznamovalo predvsem znamenito leto 1968, čas ognjevitih globalnih vstaj študentov in delavstva. V Združenih državah Amerike so bili novi družbeni boji razvidni v formaciji številnih organizacij in družbenih gibanj, ki so odražala družbene težnje specifičnega okolja. Protivojno gibanje je bilo uperjeno proti imperialističnim težnjam Združenih držav, ki so se manifestirale v intervencionistični politiki ZDA, predvsem pa v dolgoletni militaristični okupaciji Vietnama v času hladne vojne. Poleg protivojnega gibanja je za ameriško družbo kontinuiran izziv predstavljala dediščina rasizma in šestdeseta leta tako zaznamuje tudi boj gibanja za državljanske pravice (African-American Civil Rights

Movement), ki se je borilo proti sistemski represiji afro-ameriške populacije in globoki zakoreninjenosti rasizma v ameriškem družbenem okolju.

Gibanja šestdesetih let filozofsko ali taktično še zdaleč niso bila izolirana in uniformna. V primeru gibanja za državljanske pravice je tradicionalne oblike protestov komplementiral pojav militantnega črnškega nacionalizma, najbolj razvidnega v pojavu gibanja Black Panther Party for Self-Defense. Črnški nacionalizem se je oddaljeval od zavezanosti nenasilju in je med drugim temeljil na ideji legitimne, oborožene samoobrambe proti rasnemu nasilju. Beli, srednjerazredni aktivisti so istočasno razvijali svojevrstno »politiko solidarnosti«, ki je za organizacije kot je Students for a Democratic Society, pomenila protestno dejavnost uperjeno proti imperializmu ZDA v državah tretjega sveta in imperializmu na domačih tleh, torej zatiranju afro-ameriške populacije. Po Bergerju je te aktiviste vzgajal revolucionarni duh časa, obeležen s svetovnimi revolucijami in narodnoosvobodilnimi boji (Berger 2006). Tudi Evropo je v šestdesetih letih zajel val uporov, usmerjenih tako proti kapitalističnemu sistemu kot degeneriranim komunističnim režimom vzhodnega bloka. Ulice evropskih mest (med drugim Pariz, Berlin, Madrid, Helsinki, Beograd, Sarajevo, Ljubljana ...) so zasedali uporniški študentje in delavci. Ta gibanja so bila organizirana spontano, brez diktata političnih strank ali drugih formalnih organizacij. Kombinirala so tradicionalne metode protesta (množične demonstracije in stavke) z militantnimi vstajami, kjer so se aktivisti neposredno spopadali z represivnimi silami države.

»Generacija 1968« je zahtevala radikalne družbene spremembe, ki so negirale družbeni red v preoblikah kapitalističnega blagostanja in sovjetskih variacij komunizma. Družbene zahteve so segale onkraj zahtev po reformah in kooptiranju uveljavljenega *status quo* političnega redu. »Staro levico« delavstva, industrij in pomezdenja družbe je izrinil duh nove leveice, ki je iskala osvoboditev od dela. Kot zapiše Katsiaficas:

Vodilo globalnega duha 1968 je bilo kovanje novih identitet, ki bi negirale obstoječe delitve: internacionalna solidarnost namesto patriotizma in nacionalističnega šovinizma; samoupravljanje in samostojno odločanje namesto hierarhije, oblastnosti in submisivnosti; egalitarni humanizem namesto patriarhalnosti in rasizma; kooperativnost namesto tekmovalnosti; konec revščine namesto akumulacije bogastva; ekološka harmonija namesto izkoriščanja narave (Katsiaficas 1997/2006, 1).

Družbeni boji iz šestdesetih let so kristalizacija fenomena, kjer množičnih gibanj ne diktirajo politične stranke, centralizirane komunistične partije ali birokratizirani sindikati, temveč jih

intuitivno vodi »eros efekt«, kot ga imenuje Katsiaficas: kolektivna, spontana vstaja in kreacija novih identitet ter oblik družbenega življenja (ibid.).

Primer Italije je v tem smislu unikaten, saj je obdobje dveh desetletij v šestdesetih in sedemdesetih letih zaznamovala struja avtonomnih študentskih, delavskih in kulturnih uporov. Študentje so se bojevali za avtonomijo univerz in samodeterminacijo študentskega življenja, hkrati pa so zaveznike našli med industrijskim delavstvom, ki je bilo samoorganizirano in se ni oziralo na partijske diktate. Med pomembnejša gibanja spada tudi žensko gibanje, ki je globoko zakoreninjeno v italijanskem avtonomističnem gibanju in je radikalno predrugačilo kulturne vzorce trdovratne patriarhalnosti in degradacije žensk v italijanski kulturi. Četudi ta gibanja niso dosegla ambicioznih revolucionarnih ciljev, ki so se zastavljali v tistem obdobju, je učinek demokratizacije in povečanje družbenih svoboščin le stežka zanemariti. V Italiji so si ženske izborile večjo legalno zaščito, ki je izrinila indiferentnost sistema do zlorab pravic žensk. Delavski razred je samostojno dosegel višji standard življenja in svoboščine delavstva, medtem ko so študentje transformirali pomen univerz (ibid.).

2.1.2 Anti-globalizacijsko gibanje

Zlom komunizma je za kapitalistične ideologe pomenil validacijo superiornosti tržnih ekonomij in ideološke konflacije demokratičnosti z razcvetom prostega trga. Ta korelacija je za nekatere pomenila podreditev Fukuyamini razglasitvi »konca zgodovine« po razrešitvi bipolarne delitve sveta. »Post-ideološko« obdobje globalnega kapitalizma po zaključku osemdesetih let je zaznamovala thatcheristična miselnost TINA (»There Is No Alternative« oziroma »Ni alternative«). Triumf svetovnega kapitalizma, s šok terapijo post-socialističnih držav v devetdesetih letih je sovpadal z družbenimi neenakostmi in vzponom desno-populističnih in neo-nacističnih gibanj, ki so za poslabšanje ekonomskih razmer krivile povečan pretok migrantov v vse bolj globaliziranem svetu. Regresivna družbena gibanja so nastajala v samem središču najbolj razvitih, kapitalističnih držav zahoda¹. Marco Revelli ta fenomen imenuje »horizontalna os konflikta«, kjer pretekle družbene boje, zaznamovane z

¹ Po padcu berlinskega zidu se v združeni Nemčiji pojavi val novih, neo-nacističnih gibanj, za katere je nemško prebivalstvo smatralo, da jih je pustilo v zgodovini.

»vertikalnimi«, razrednimi konflikti, zamenjajo lokalni ali nacionalni konflikti različnih skupin (Revelli v Brand in Hirsch 2004, 372-373).

Vez med gibanji šestdesetih in sedemdesetih let in današnjimi novimi družbenimi gibanji je moč razbrati iz pojava anti-globalizacijskega gibanja, ki nastane sredi devetdesetih let. Pojav anti-globalizacijskega gibanja mnogi enačijo z zdaj že razvpito protestno akcijo v ameriškem Seattlu, s protesti popularno imenovanimi »bitka Seattla«, ki so v novembru leta 1999 zaznamovali neuspeh trodnevne ministrske konference Svetovne trgovske organizacije. Prvič po padcu komunizma, ko je bil vokabularij radikalne misli potisnjen na ideološki rob, se je množično gibanje uprlo hegemoniji kapitala in neoliberalne globalizacije v samem središču kapitalistične družbe.

Hkrati je pomembno omeniti, da zametke tega množičnega gibanja zasledimo že komaj nekaj let po »koncu zgodovine«. Primer zapatistične vstaje v mehiškem Chiapasu iz leta 1994 beleži prvo revolucionarno vstajo po »koncu zgodovine« in dejansko gre v primeru zapatist za začetek anti-globalizacijskega gibanja (Seoane in Taddei 2002; Brand in Hirsch 2004).

Brand in Hirsch (2004) označujeta zapatistično vstajo kot globalni klic k akciji, ki ni odmevala zgolj zaradi konflikta med interesi neoliberalne države in staroselskim ljudstvom, temveč je opozarjala na globalne razsežnosti neoliberalizma in rojstvo solidarnostnega »gibanja gibanj«. Deregularizirana svoboda trga je postala dominantna sila družbene organizacije in četudi je to imelo različne učinke na ekonomsko razvite in nerazvite dele sveta, je izvor problema ostal univerzalen: neoliberalizem je globalni instrument izkoriščanja na račun družbene blaginje in degradacije naravnega okolja (Evans 2008). Tako anti-globalizacijsko gibanje ni odziv na »generični« proces globalizacije kot tak, temveč na globalno širitev neoliberalne doktrine, ki jo podpira hegemonija nadsocijalnih institucij (Svetovna trgovska organizacija, Mednarodni denarni sklad) in mednarodnih aktov svobodnega trga (North American Free Trade Agreement, Free Trade Area of the Americas). Neoliberalizem za anti-globalizacijsko gibanje pomeni regresiven instrument globalne dominacije kapitala in iz tega sledi, da kontra-hegemonski boj anti-globalizacijskega gibanja stremi k alternativnim, globalnim projektom emancipacije – anti-globalizacijsko gibanje je torej krik po drugačni globalizaciji.

3 IKT MED DRUŽBENIMI GIBANJI: PREGLED TEORIJ

Sodobne informacijsko-komunikacijske tehnologije (IKT)² so vse bolj pogosta komponenta novih družbenih gibanj. Sledeč McAdamovi kategorizaciji, želim tu predstaviti tri analitične kategorije, ki povzemajo širok spekter vlog, ki jih igrajo IKT med novimi družbenimi gibanji: **mobilizacijske strukture**, **priložnostne strukture** in **procesi »okvirjanja«** (McAdam in drugi 1996).

3.1 Mobilizacijske strukture

Mobilizacijske strukture se nanašajo na mehanizme, s katerimi družbena gibanja prek različnih kanalov **mobilizirajo posameznike v protestne aktivnosti** (ibid.). V študiji IKT kot instrumenta mobilizacijskih struktur trije dejavniki krepijo vzpostavitev strukture, ki »poganja« družbeno gibanje in mobilizira posameznike v kolektivno delovanje: participacija, difuzija informacij in priložnostne strukture (Garrett 2006).

3.1.1 Participacija

Eden izmed dejavnikov, ki učinkovito ojača odnos med družbenimi gibanji in spletom, je **nizkstroškovna dostopnost spleta**, ki omogoča enostaven proces pridobivanja, (so)ustvarjanja in širjenja informacij na internetu. Predvsem je to razvidno iz popularizacije spletnih forumov, blogov, socialnih omrežij, elektronskih seznamov in spletnih skupnosti za deljenje fotografij in videov. Posameznikom ni več potrebno prepotovati dolgih razdalj, se udeleževati fizičnih sestankov z drugimi aktivisti ali finančno vlagati v projekte, saj lahko na spletu prek množice odprtih tehnologij delujejo v družbenem gibanju brez finančnih ali kakšnih drugačnih omejitev.

² Med sodobne IKT med drugim štejemo mobilno telefonijo, različne oblike pomnilnikov (CD, DVD, Flash, ipd.) in splet.

Drugi in tretji dejavnik, ki ju vidimo kot medsebojno povezana, sta potenciala za **nastanek kolektivne identitete in skupnosti**. Ta potencial sloni na naravi delovanja IKT kot tehnologij, segajočih onkraj lokalnega in regionalnega okolja. Globalizacijske razsežnosti IKT krčijo omejitve časa in prostora, kar omogoča nastanek diverzних skupnosti na nacionalnem in transnacionalnem nivoju; skupnosti, sestavljene iz uporabnikov, ki aktivno komunicirajo in skupno konstruirajo vizijo družbenega gibanja. Formacije kolektivne identitete, transnacionalne skupnosti in mreže solidarnosti so procesi, ki lahko nastajajo na geografsko razpršenih lokacijah. Po Norrisovi člani spletnih skupnosti izražajo občutek okrepljene, sicer že vzpostavljene socialne mreže zunaj spleta, obenem pa vidijo spletno skupnost kot širše okolje, ki predstavlja pot k interakciji z drugače mislečimi (Norris v Howard in Jones 2004, 206).

3.1.2 Difuzija informacij

Ni težko opaziti, da sodobni splet ponuja izobilje – če ne kar preobilje – informacij. Uporabnik spleta lahko z nekaj besedami prek spletnih iskalnikov locira množico informacij o željeni temi. Za družbena gibanja, ki jim mreženje prek spleta ponuja veliko manevrskega prostora, mnogotere forme aktivističnih praks pogosto izvirajo prav iz spletnega prostora in instantnega pretoka aktualnih informacij – bodisi »mainstream« ali neodvisnih medijskih poročil, uporabniških blogov, elektronske pošte, ipd.

Kot poudari Garrett (2006, 207), **poročanje o protestu na lokalnem nivoju lahko sproži širšo reakcijo na nacionalnem ali transnacionalnem nivoju prav zaradi ojačanega pomena informacij**. Evidenten dokaz za Garrettovo predpostavko ponazarjajo nemiri v Grčiji, ki so se odvijali v decembru 2008. Po policijskem umoru najstnika v eni izmed atenskih sosesk se je novica bliskovito širila prek nacionalnih in transnacionalnih kanalov neodvisne medijske mreže Indymedia. Poleg Indymedie so različni blogi vzpostavili sekcije, ki so vsakodnevno spremljale in kronološko povzemale mesec dni dolgo vstajo, ki se je širila čez celotno Grčijo. Številne solidarnostne skupine, ki so s pomočjo vrste akcij izrazile podporo grški vstaji, so se angažirale na globalnem nivoju – geografsko razpršene od San Francisca, Bristola, Berlina do Ljubljane. Kot je pomen spletnega komuniciranja povzel eden izmed udeležencev v grški vstaji: »Indymedia je bila zelo pomembna kot strateška točka pri zbiranju in distribuciji uporabnih informacij - kje se odvijajo konflikti, kje se nahajata policija

in tajna policija, ki izvaja aretacije ter kaj se dogaja povsod vsako minuto. Obenem je bila [Indymedia] pomembna na političnem nivoju, torej za objavljanje in pozive k demonstracijam in akcijam« (Crimethinc. 2008).

Vendar je raznolikost informacij, ki jih pridobivamo na spletu, lahko tudi slabost. Poraja se vprašanje, ali uporabniki za pridobivanje informacij prebirajo zgolj vire, ki potrjujejo njihova prepričanja. Če sledimo Garrettovi tezi, »novičarski potrošniki« težijo h kreaciji homogenih informacijskih okolj, kjer si informacije in mnenja podajajo podobno misleči uporabniki (Garrett 2006, 208). Obstaja legitimna skrb, saj lahko uporabniki absorbirajo le majhen kos dostopnih informacij, pri čemer lahko povsem neprostovoljno izločijo nasprotujoče analize in mnenja ter se s tem izognejo kritični evalvaciji in dialektičnim interpretacijam.

3.1.3 Horizontalnost

Hierarhičnost, formalnost in omejenost z birokracijo so nekateri ključni dejavniki t.i. klasičnih družbenih gibanj, ki pogosto omejujejo avtonomno udejstvovanje posameznikov v družbenem gibanju. Ob odtujenem spektatorstvu udeležencev in »profesionalnem« vodstvu, ki pogosto karakterizira klasična družbena gibanja, ni težko razumeti razcveta novih družbenih gibanj, ki temeljijo predvsem na spletnem delovanju: takojšna možnost aktiviranja prek različnih kanalov komuniciranja izhaja iz mrežne strukture spleta kot **horizontalne mreže**, v kateri se fleksibilno srečujejo zainteresirani posamezniki, aktivisti v majhnih skupinah in širša družbena gibanja (Castells 2001, 135-136). Opozoriti je potrebno, da gola aplikacija IKT ne transformira organizacijskih struktur novih družbenih gibanj; ta v principu stremijo k neformalnim oblikam organiziranja, horizontalnosti in decentraliziranosti. Avtonomistično inspirirana gibanja komplementirajo lastno spletno delovanje z razširjanjem te egalitarne etike na elektronskih seznamih, odprtih enciklopedijah, multimedijskih blogih in drugih kanalih komuniciranja. Bimber predpostavlja, da IKT pripomorejo k **sodobni deinstitutionalizaciji struktur**, kar olajša horizontalno organiziranje (Bimber v Garrett 2006, 211). Ena izmed aktivistk parade Euro MayDay ponazori ta neformalni, kolektivni proces soustvarjanja dokumentov prek elektronske pošte: »Napisala sem osnutek in ga objavila na mailing listi, kjer so ga drugi prebrali in popravili. Vsakdo je lahko soustvarjal dokument in tako je proces pisanja ter ustvarjanja letakov postal kolektiven. Enak postopek velja tudi za pisanje uradnih deklaracij« (Mara v Mattoni 2008, 111).

3.2 Priložnostne strukture

Informacije v globaliziranem svetu potujejo z enega na drug konec sveta z izjemno hitrostjo. Sodobna politična dinamika in globalni ekonomski procesi so zasnovani na spojenosti lokalnega, nacionalnega in transnacionalnega prostora. Posledično tudi IKT kot revolucionarni dosežek globaliziranega sveta sledijo transnacionalnim tokovom. Prav tu se nahaja pomen priložnostnih struktur, ki so »atributi družbenega sistema, ki bodisi spodbuja ali zavira aktivnosti [družbenega] gibanja. Priložnostne strukture oblikujejo okolje, v katerem aktivisti delujejo in katerim se slednji prilagajajo, ko delujejo« (Garrett 2006, 212). Kako naj to prevedemo v jezik družbenih gibanj, ki se okoriščajo spleta kot pomembnega aktivističnega orodja? Za družbena gibanja je pomen priložnostnih struktur dvonivojski.

Prvič, aktivisti družbenih gibanj lahko koristijo **splet kot vir informacij o mednarodnem dogajanju in oddaljeno situacijo prenesejo na lokalni oziroma nacionalni kontekst**, kot smo poprej ponazorili na primeru grških vstajah. Družbeno gibanje se lahko uspešneje mobilizira, če nastopi npr. v nestabilnih političnih razmerah ali ob spoznanju, da gibanje podpira močna mreža mednarodne solidarnosti (Ayres 1999).

Drugič, razvejanost mrežnih struktur spleta pogosto **sega onkraj državne regulacije** in tako ponuja **priložnost izogibanja represivnim ukrepom države** (Scott in Street 2000; Kidd v Ayers in McCaughey 2001). Primer spletnega mesta The Pirate Bay (TPB) ponazarja nekatere aspekte oslABLJENE MOČI reguliranja IKT. V letu 2006 je ameriška filmska asociacija Motion Picture Association of America tožila spletno mesto TPB zaradi kršitev avtorskih pravic. Vendar TPB strežnike gosti v tujih državah, posamezniki, ki stojijo za spletnim mestom TPB, pa se pogosto sklicujejo prav na zakonske nekompatibilnosti – saj zakoni, ki zadevajo avtorske pravice v Združenih državah Amerike, niso nujno enaki kot v državi, kjer gostujejo strežniki.

Država je lahko tudi jasen hegemon pretoka informacij na spletu: to jasno nakazuje primer cenzure spleta na Kitajskem, saj »spletna policija« izniči vse oblike opozicijskih sporočil, dostop do množice »kritičnih« spletnih mest je permanentno blokiran, »kiberdisidenti« pa so izjemno pogosto žrtve kazenskega pregona.

3.3 Procesi »okvirjanja«

S konceptom okvirja in okvirjanja se je prvotno ukvarjal Goffman, po katerem okvirji predstavljajo sheme interpretacij, s pomočjo katerih posameznik kategorizira in osmišlja dogodke, ki se odvijajo v njegovem življenju, obenem pa tudi eksterne dogodke - torej dogodke iz »oddaljenega« sveta (Goffman 1974, 21). Okvirji so v vlogi aktivnega procesa pogajanja in soustvarjanja pomenov ter osmišljanja realnosti, ki za družbeno gibanje lahko predstavlja negacijo obstoječih interpretativnih okvirjev (Benford in Snow 2000, 614). Znotraj družbenih gibanj so okvirji v partikularni vlogi: na poenostavljen način sporočajo interpretacije dogodkov, ki so »namenjeni mobilizaciji privržencev in konstituenc, grajenju podpore pri opazovalcih in demobiliziranju nasprotnikov« (Benford in Snow 1988, 198). Obenem interpretacijske sheme krepijo legitimnost idej družbenega gibanja, kar lahko spodbudi nadaljnje delovanje in akcije družbenih gibanj (Benford in Snow 2000, 614).

Vloga IKT v procesih okvirjanja omogoča »ustvarjanje novih omrežij, prek katerih se okvirji propagirajo« (Garrett 2006, 214). Z drugimi besedami, na spletu se družbenim gibanjem odpre **spekter odprtih kanalov, prek katerih širijo lastne interpretacije, ideje, manifestacije, ipd.** Nekatero oblike izogibanja »mainstream« medijev in ustvarjanja lastnih kanalov informiranja in komuniciranja poznamo iz preteklosti, vendar kot poudari Pickard, prav neprecedenčno »razmerje, kapaciteta in spontanost aktivizma prek sodobnih digitalnih medijev konstituirajo kvalitativni preskok« (Pickard 2008, 628).

4 OBLIKE SPLETNEGA AKTIVIZMA

Po Jurisu spletni aktivizem kategoriziramo glede na dve komponenti: produciranje **alternativnih** in **taktičnih medijev** (2005, 200-204). Tu dodajamo še tretjo kategorijo konvencionalnega spletnega aktivizma, ki jo v nadaljevanju ne bomo posebej obravnavali. Gre za dejanja, kot je podpisovanje spletnih peticij, pridruževanje skupinam na socialnih omrežjih, ipd.³

4.1 Alternativni mediji

Alternativni mediji na spletu nudijo aktivistom unikatno priložnost medijskega delovanja onkraj hegemonije, interesov in korporativne logike množičnih medijev. Različne aktivistične skupnosti variirajo pri odnosu do množičnih medijev: medtem ko nekatera gibanja kategorično zavračajo »buržoazno reprezentiranje« disidenčnih skupin, kot v primeru nemškega avtonomističnega gibanja, druga gibanja komunicirajo z mediji veliko bolj pragmatično. Obstaja jasno zavedanje, da družbeno gibanje, izolirano od množičnih medijev, le stežka predre v diskurzivni prostor širše javnosti.

Znotraj širše mreže alternativnih medijev, kot je Indymedia, se običajno oblikujejo elektronski sezname, ki nadgrajujejo »formalnejše« kanale in nadalje omogočajo informiranje in koordinacijo med aktivisti. V nekaterih primerih elektronski sezname služijo korespondenci med bolj intimnimi skupinami aktivistov; v primeru italijanske parade Euromayday (EM) so aktivisti znotraj liste pisali in popravljali različne tipe kolektivnih dokumentov, izdelovali plakate za dogodek, diskutirali različne aspekte organiziranja, itd. Po Mattonijevi elektronski sezname v procesu organiziranja EM krepijo medosebne vezi in nadomeščajo transnacionalno, medosebno komuniciranje, ko le-to ni mogoče (Mattoni 2008, 113).

³ Popularno imenovanje tovrstnih taktik se imenuje »slackerism«, s čimer se označuje pasivna oblika angažiranja okoli specifičnih tem. Odločil sem se, da te kategorije v nadaljevanju ne obravnavam posebej, saj se prav zaradi minimalnega angažiranja akterjev ne zdi relevantna glede na ostali dve komponenti.

4.2 Taktični mediji

Če je namen alternativnih medijev ustvarjanje paralelnih, kontra-hegemonskih medijskih prostorov na spletu, je namen taktičnih medijev preoblikovanje obstoječih, dominantnih množičnih medijev in informacijskih kanalov. Uporabo taktičnih medijev zaznamuje direktna akcija, prenešana na splet. Sem uvrščamo različne tipe akcij: od blagih, humornih rekonstrukcij podob transnacionalnega kapitalizma do tajnih aktov haktivizma, ki pogosto sega onkraj zakona.

4.2.1 »Culture jamming«

V prvo skupino taktičnih medijev sodi culture jamming⁴ (CJ), ki predstavlja množico aktivističnih praks, usmerjenih v kritiko potrošništva, množičnih medijev, popularne kulture, korporativnega kapitalizma in fetišizma blagovnih znamk. Po Corducciju (2006, 118) CJ izvira iz »ekspresivnega obrata«, protiodgovora na instrumentalno racionalnost in znanstveni objektivizem »radikalnega razsvetljenstva«. Vloga CJ v množični družbi je pačenje sporočil dominantne kulture in množičnih medijev, umetniška apropiacija javne sfere, povzročanje razdorov v družbi spektakla in satirično kritiziranje ter upor proti sodobni potrošniški družbi. Kot zapiše Corducci, »medijska praksa CJ neposredno izzove avtoriteto korporativne reprezentacije. Slednja se kaže v različnih besedilnih in slikovnih formah ter njihovih pomenih, ki krožijo na potrošniškem trgu in v družbi na splošno« (ibid., 125).

Med nekatere vidnejše taktične medije prve skupine sodi ohlapna mreža aktivistov The Yes Men (TYM), ki prakticirajo ustvarjanje imitativnih spletnih mest transnacionalnih korporacij in institucij, kot npr. Svetovna trgovska organizacija (STO). Zaradi podobnosti spletnih mest uporabniki pošiljajo vabila članom TYM na različne dogodke, nevedoč da gre zgolj za imitacije uradnih spletnih mest. TYM tako pogosto nastopajo na konferencah in drugih dogodkih kot predstavniki organizacij, kjer predstavijo vizijo korporacije oziroma institucije v radikalno drugačni, pogosto šokantni luči. V enem izmed primerov so se aktivisti TYM predstavljali kot predstavniki STO, nastopali širom sveta na konferencah in celo najavili konec organizacije (RTMark 2002).

⁴ Tu sem uporabil izvorni angleški termin, saj poslovenjenega izraza nisem zasledil. Prav tako sem se soočal z izgubo pomena pri poskusu lastnega prevajanja izraza.

Pri CJ prihaja do izraza predvsem participativna komponenta IKT, saj pretok disidenčnih informacij krepi prav nizkstroškovna narava digitalnega založništva in brezplačna distribucija materialov prek spleta (Corducci 2006, 117). Kljub pozitivni vlogi, ki jo igra splet, Lasn – začetnik CJ organizacije *Adbusters* – poudari kontradiktorne tendence spletnega aktivizma: »Svetovni splet je super, a postaja vse bolj komercialen. In kar je huje, aktivisti so zaradi interneta postali bolj pasivni. Obstaja resna nevarnost, da postane aktivizem virtualen. Nekateri mislijo, da je pošiljanje elektronskih sporočil prijateljem ali pisanje bloga aktivizem. Pa ni. Pravi aktivisti so na ulicah. To je pravi upor« (Lasn v Power 2006).

4.2.2 Haktivizem in elektronska nepokorščina

V drugo skupino taktičnih medijev spada haktivizem kot manifestacija transgresivnega spletnega aktivizma. Samuel definira haktivizem kot »nenasilno uporabo nezakonitih ali zakonsko dvomljivih digitalnih orodij za doseganje političnih ciljev« (Samuel 2004, 12). Haktivizem je utemeljen na nenasilju, torej etični rabi digitalnih orodij na načine in za namene, ki ne ogrožajo človeških življenj, kar ga razločuje od kiberterorizma. Kolektiv Critical Art Ensemble (CAE) govori o razločitvi med kiberkriminalom oziroma kiberterorizmom in elektronskim uporom, torej razločitvi med oškodovanjem posameznika in profitno naravnostjo dejanja ter elektronskim uporom, dejanjem, ki napada institucijo. »Elektronski upor,« zapišejo CAE, »invertira vrednotni sistem države, ki informacije vrednoti bolj kot ljudi. Elektronski upor informacije podredi ljudem in ne institucijam« (CAE 1996, 17). Zastarele prakse levice, torej državljansko nepokorščino (DN), CAE vidijo kot uporniške taktike preteklosti, neprimerne oziroma neučinkovite v dobi »informacijskega kapitala«. Kritika »dinozavrskih« metod levice je razvidna v naslednjem odstavku: »Nostalgija po aktivizmu šestdesetih let neskončno prikazuje preteklost kot sedanost. Na žalost je nostalgija [po aktivizmu šestdesetih let] okužila novo generacijo aktivistov, ki ni bila vključena v šestdesetih letih. Iz te sentimentalnosti izhaja prepričanje, da bo strategija družbenega boja na ulicah, ki je delovala takrat, zato delovala tudi zdaj, pri sedanjih problemih« (ibid., 10). Pomen ulic, simbola DN, kot polja družbenega boja, CAE situirajo v kontekst napadov na *vidne* strukture moči: bodisi okupacije ulic, blokade vhodov v stavbe ali druge vidne reprezentacije moči. Vendar je informacijski kapital sodobne, postmoderne družbe decentraliziran in »nomadski«, zato so za napad nanj tradicionalne metode DN neučinkovite.

CAE z elektronsko državljansko nepokorščino stremijo k prekinitvi in razdoru teh tokov informacijskega kapitala, ki se pojavlja v elektronski obliki. Po CAE tovrstne intervencije aktivistov nosijo potencial upora, ki omogoča prekinitve informacijskih tokov znotraj institucije in potencialno institucijo tudi povsem zaustavi (ibid., 13).

Med specifične metode haktivizma štejemo⁵:

- **Distorziranje spletnih strani**, pri čemer haktivist zamenja spletno stran ali celotno vsebino spletnega mesta na strežniku gostitelja. Taktika cilja h kritiki organizacije, ki stoji za spletno stranjo.

Med aktualnejše primere sodi čas osamosvajanja Kosova, ko so tako srbski kot kosovski haktivisti distorzirali albanska in srbska spletna mesta z namestitvijo propagandnih materialov (Danchev 2008).

- **Preusmeritve spletnih strani**, ki ob vpisu določenega spletnega naslova uporabnika preusmerijo na drug naslov.

Primer politično motivirane preusmeritve se je zgodil, ko je bilo spletno mesto ameriške rasistične organizacije *Ku Klux Klan* preusmerjeno na spletno mesto *HateWatch*, ki se ukvarja z nadzorom ekstremističnih spletnih mest (Glave 1999).

- **Napad za zavrnitev storitve (DoS)** je relativno redko uporabljena oblika haktivizma. DoS je metoda, s katero napadalec pošlje številne prošnje za avtentikacijo določenemu strežniku. Pri tem »zamaši« strežnik, saj strežnik ne more odobriti avtentikacije, poslanih iz neznanega naslova. Tako strežnik upravlja z številnimi avtentikacijami, ki jih ne more potrditi, obenem pa te povezave prekine šele po določenem času. V DoS napadu gre torej za neskončen cikel umetnih avtentikacij, ki strežnik povsem zablokirajo in onemogočijo uporabnikom dostop do spletnega mesta.

⁵ Haktivizem obravnavam kot dejavnost politično naravnanege hekanja, ki za doseganje političnih ciljev producira ali manipulira z programsko kodo ter z njo napada institucijo. Primer CJ ni takšen, saj vzpostavitev imitativnega spletnega mesta ne pogojuje posedovanja »programerskega« kapitala in dela z programsko kodo. Naštete metode haktivizma utemeljujem na Samuels (2004, 8-14) z izjemo **parodij spletnih mest**, ki jih uvrščam med akte CJ.

V primeru političnega spora med Rusijo in Estonijo v letu 2007, je infamoznost DoS napadov dosegla vrhunec, saj so v »kibervojni« haktivisti sabotirali dostop do spletnih mest estonske vlade, političnih strank, spletnih medijev in celo bank (Traynor 2007).

- Milejši dvojniki DoS napadov, izjemno pogostih metod med haktivisti, so t.i. **spletne stavke**, kjer množica ljudi ob istem času obiše spletno mesto in ga dlje časa osvežuje. Strežniki prejemajo enormno količino zahtevkov po informacijah, kar zamaši strežnik, upočasni delovanje spletnega mesta ali ga celo povsem onespobi. Spletne stavke so najbolj množična oblika haktivizma, saj lahko uspejo zgolj ob množičnem udeleževanju.

V februarju 1996 je bila tako spletna stavka usmerjena proti mehiški vladi, ki je sprožila ofenzivo proti zapatistični vstaji v mehiški državi Chiapas. Več sto tisoč ljudi je zasedlo spletno mesto mehiške vlade in upočasnilo tako delovanje spletnega mesta kot pretok elektronskih sporočil (Medosch 2002). Haktivisti so v naslednjih letih izboljšali prakso spletnih stavk, saj je skupina Electronic Disturbance Theatre (EDT) izdelala skripto, imenovano Floodnet. Zadoščalo je, da je uporabnik le enkrat zagnal skripto, ki je nato samodejno pošiljala poizvedovanje na določeno spletno mesto, brez da bi ga uporabnik dlje časa osveževal. Obenem akcije prek skripte Floodnet niso potekale več neposredno na antagonističnem spletnem mestu, temveč na oddaljeni protestni strani. Haktivist skupine EDT, Ricardo Dominguez, spletne stavke smatra kot simbolne akcije, ki stremijo k osveščanju, in ne k »tehničnemu nasilju«, usmerjenem v onespoblanje strežnika (Dominguez v ibid.).

- **Kraja informacij** predstavlja pridobivanje informacij, ki so relevantne za širšo aktivistično skupnost oziroma zainteresirano javnost.

Samuel govori o primeru Svetovnega ekonomskega foruma (SEF) v Davosu, kjer so haktivisti ukradli informacije o udeležencih in jih kasneje predali švicarskemu časopisu. (Samuel 2004, 11) Vloga informacij znotraj haktivizma ne pomeni rabe informacij kot sredstva za izsiljevanje. Metoda kraje informacij sporoča pomen informacij in njihove transparentnosti ter reappropriacije skupnega. SEF v tem primeru simbolno služi kot dogodek, kjer informacije, ki zadevajo globalno populacijo, pogosto krožijo le med elitami za zaprtimi vrati.

- **Virtualna sabotaža** je sporen termin, saj haktivizem zajema zgolj nenasilno politično hekanje. Tu bomo izpostavili primer virtualne sabotaže, ki sicer infiltrira v tuj sistem – bodisi sistem organizacije ali posameznika – vendar ne povzroča nikakršne škode, kar smatramo za dejanje, ki ustreza etiki haktivizma. Namen virtualne sabotaže je tako zgolj množično osveščanje o določenih dogodkih.
Eden izmed tovrstnih primerov se je zgodil v letu 2001, ko so haktivisti sprožili hrošč, imenovan po šrilanški vasi Mawanella. Hrošč se je pojavljal v priponki elektronske pošte in se je ob odpiranju razširil na celoten imenik klienta za elektronsko pošto. Obenem se je uporabniku v oknu odprlo naslednje sporočilo: »Mawanella je ena izmed šrilanških muslimanskih vasi. Tu se je zgodil brutalen incident, kjer sta bili zažgani dve džamiji in sto trgovin. Sovražim ta incident, kaj pa ti? Lahko bi ti uničil računalnik, vendar tega ne bom storil, saj sem miroljuben državljani« (Lemos 2001).
- **Razvoj haktivistične programske opreme** je usmerjen v pisanje programske kode, namenjene spletni subverziji, kot je to v primeru skripte Floodnet naredila skupina EDT. Obenem v haktivistični skupnosti razvoj programske opreme stremi k promociji »varnostne kulture« med spletnimi aktivisti in razvijanju varnih, odprtih spletnih aplikacij. Ob vse večjih možnostih nadzora nad posameznikovimi podatki na spletu aktivisti opozarjajo na povečan pomen varnosti in varovanja zasebnosti. Haktivistična skupina Cult of the Dead Cow je znana po razvoju številnih, odprtokodnih aplikacijah, ki ščitijo uporabnikovo zasebnost na spletu (brskalnik XeroBank, klepetalni program ScatterChat, ...).

4.3 Spletni aktivizem kot odraz nehegemonskih bojev

Avtorji v zadnjih letih poudarjajo skupne komponente, ki združujejo ohlapno mrežo družbenih gibanj, pogosto združenih pod imenom anti-globalizacijsko gibanje, gibanja za globalno pravičnost ali gibanje gibanj. Day te komponente imenuje *nehegemonske taktike*, ki dajejo prednost takojšnjem produciranju alternativ za razliko od tradicionalnih načinov nestrinjanja in razreševanja konfliktov z vladajočimi silami družbe (Day 2005, 19). Podobno kot Day tudi drugi avtorji nehegemonske taktike vidijo kot vstajo *direktne akcije* in latentne, *anarhistične etike* znotraj novih družbenih gibanj. Po Graeberju anarhizem leži v središču

sodobnega anti-globalizacijskega gibanja kot praksa, ki daje prednost direktni akciji, torej neposredni konfrontaciji z vladajočimi silami onkraj uveljavljenih, reprezentativnih političnih kanalov (Graeber 2002). Podobno tudi Gordon anarhizem locira v osrčju anti-globalizacijskega gibanja, a poudari, da se sodobni anarhizem bistveno razlikuje od anarhistične tradicije devetnajsetega in dvajsetega stoletja - torej od klasičnih tokov misli, ki so jo formulirali Bakunin, Kropotkin, Rocker in drugi - ter »uniformnih« formacij klasičnega anarhizma (Gordon 2007, 30). Po Gordonu »anarhistični proces« v novih družbenih gibanjih sestavlja »pojav politike mnogoterosti, ki naslavlja sorodnosti v različnih oblikah zatiranja, širjenje direktne akcije in strategičnih implikacij le-te ter zakoreninjenost gibanja v subkulturnih prostorih zahodnega sveta« (ibid.).

Nova družbena gibanja so izrazito računalniško podprta in temeljijo na tem, kar Waterman (1998) imenuje »komunikacijski internacionalizem«. Izrazitost nehegemonskih taktik in anarhistične etike se tako ne manifestira zgolj na ulicah ali v socialnih centrih, temveč tudi v kiberprostorih, saj nova družbena gibanja prevalentno uporabljajo digitalne tehnologije na principih horizontalnosti in participativnosti. Informacije smatrajo kot kolektivno lastnino, spletne medije pa kot avtonomen in odprt prostor produciranja in prejemanja informacij. Z drugimi besedami, digitalne tehnologije postanejo eksperimentalen prostor, v katerem se neposredno gradijo in uveljavljajo načela alternativne družbe.

5 ŠTUDIJA PRIMERA: INDYMEDIA IN G20 MOBILIZACIJE, LONDON 2009

Študija primera se osredotoča na »G20 mobilizacije«, ki so potekale v luči srečanja voditeljev in finančnih ministrov držav G20, 2. aprila 2009 v Londonu. Številne organizacije in družbena gibanja so sodelovala v t.i. »dnevih akcije« v Londonu, na množičnih mobilizacijah, ki naj bi izzvale svetovni red finančnega kapitala z voditelji G20 na čelu, ki so skušali oživiti sistem, ki so mu družbena gibanja nasprotovala. Anarhistična, ekološka, verska, protivojna, protinuklearna in druga gibanja so v času med 28. marcem in 2. aprilom 2009 pripravila številne protestne aktivnosti, ki so spremljale uradno srečanje v londonskem konferenčnem centru ExCel, kjer so se zbrali predstavniki najbolj razvitih in hitrorastočih ekonomij sveta.

5.1 Metodologija

Kot metodološko orodje za dotično analizo bom uporabil **raziskovalno študijo primera** (Yin 1984/2002, 3-9), ki je primeren tip študije primera glede na izbor raziskovalnih vprašanj, s katerimi se tu ukvarjam. Pri tem se bom skušal izogniti rigidnosti, saj so študije primerov »distinktivne po karakteristikah, a se vseeno večkrat prekrivajo« (ibid., 5). S tem mislim predvsem na potencial generalizacije in teoretičnih implikacij, ki bi jih lahko imela naša študija primera, kljub raziskovalni naravnosti.

5.1.1 Enote analize

V kontekst raziskovanja rabe spleta med novimi družbenimi gibanji na primeru G20 mobilizacij, sem v kontekst vpel naslednje **enote analize**:

- Alternativni spletni medij Indymedia London⁶, ki predstavlja del širše globalne mreže Indymedia.

⁶ <http://london.indymedia.org.uk>

- Občasno se nanašam tudi na drugo »centralno« različico britanske Indymedie - Indymedia UK⁷.

5.2 Raziskovalno vprašanje

Raziskovalno vprašanje se tesno navezuje na tematiko, ki sem jo obravnaval v tretjem poglavju. Za analizo se naslanjam na analitične kategorije, ki povzemajo širok spekter vlog, ki jih igrajo IKT med novimi družbenimi gibanji: to so **mobilizacijske strukture, priložnostne strukture** in **procesi »okvirjanja«** (McAdam in drugi 1996). S študijo primera tako skušam odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja: *Kako lahko razumemo vlogo spleta v primeru Indymedie in G20 mobilizacij? Katere dimenzije omenjenih analitičnih kategorij so razvidne?*

5.3 O Indymedii

Indymedia je globalna medijska mreža, ki je nastala leta 1999, ko so v Seattlu potekali množični protesti proti Svetovni trgovski organizaciji. Indymedia se pogosto povezuje z gibanji radikalne levice, kot je anti-globalizacijsko gibanje, ki je bilo v letu 1999 na svojem vrhuncu. Kljub temu pa prevladujoč del vsebin ni naravnani k specifični politični ideologiji, saj združuje širok nabor tematik, ki jih povezuje ohlapna anti-kapitalistična platforma. Indymedia se predstavlja kot globalna mreža avtonomnih medijskih kolektivov, ki temeljijo na platformi, t.i. »principih enotnosti«, ki stremijo k vzpostavitvi skupnega prostora, ki povezuje decentralizirane in avtonomne kolektive in posameznike na lokalnem nivoju in znotraj globalne mreže. V principih enotnosti se Indymedia sklicuje na potrebo po stalnem prakticiranju enakosti, konsenzualnem sprejemanju odločitev ter imperativu aktivnega sodelovanja pri delu kolektiva (Indymedia Malta).

Odrto publiciranje je osnova Indymedia mreže, saj omogoča, da vsak uporabnik prosto objavi relevantne vsebine in z drugimi deli multimedijske vsebine – tekste, fotografije in videoposnetke. Kot je zapisano v principih enotnosti, Indymedia stremi k vzpostavitvi medijske mreže, ki producira raznovrstne vsebine na neodvisni platformi, ki jo lahko nadalje

⁷ <http://www.indymedia.org.uk>

vsakdo razvija brez omejitev avtorskih pravic in patentirane programske opreme, ki bi lahko omejila razvoj alternativnih prostorov prek vzpostavitve odnosov odvisnosti (ibid.).

Slogan Indymedie - »postani medij« - odraža idejo, da informacij in medijske mreže Indymedia ne krojijo profesionalni novinarji, odtujeni od dejanskega dogajanja in zavezani interesom korporativnih medijev, temveč aktivisti, ki so neposredno udeleženi v dogajanju. »V preteklosti so bili aktivisti primorani v odvisnost od strokovnjakov in množičnih medijev, ki so širili njihova sporočila,« zapiše Juris, »... danes aktivisti uporabljajo digitalne tehnologije in večino dela opravijo kar sami. Aktivisti imajo več nadzora nad medijsko produkcijo in hitrostjo pretoka informacij« (Juris 2005, 201).

5.4 Analiza

Deli analize zajemajo pregled glavnih dogodkov G20 mobilizacij v času med 28. marcem in 2. aprilom 2009 v Londonu, ko je Indymedia pokrivala večino pomembnega dogajanja. V Tabeli 5.1 in 5.2 sem povzel najpomembnejše elemente teh dogodkov, ki sestavljajo vsebine Indymedie. V nadaljevanju z analitičnimi kategorijami skušam pojasniti vlogo posameznih dogodkov kot mobilizacijskih in priložnostnih struktur ter procesov okvirjanja.

5.4.1 Glavni dogodki G20 mobilizacij

V času G20 mobilizacij je bila Indymedia osredotočena na naslednje datume:

1. Spletna stran za **28. marec 2009** o shodu Put People First, na katerem je demonstriralo približno 35.000 protestnikov, ki so zahtevali »delo, pravičnost in ukrepe za klimatske spremembe« (Put People First 2009), popularnem protestu pa se je pridružil tudi delavsko/anarhistični blok.
2. Protestne aktivnosti **1. aprila 2009** je zaznamovala »ulična zabava« Reclaim the Streets, ulična zasedba gibanja Climate Camp in G20 Meltdown z demonstracijami, sestavljenimi iz štirih blokov.
3. **2. aprila 2009**, na dan ko je potekalo uradno srečanje voditeljev G20, so se demonstracije odvijale zunaj borze in ExCel centra, kjer je srečanje potekalo. Dan je

zaznamovala visoka stopnja policijske represije in dodatno povečana stopnja konfliktnosti zaradi smrti Iana Tomlinsona, mimoidočega, ki ga je na protestih nasilno napadla policija in je kasneje umrl za posledicami napada.

Tabela 5.1: Kronološki pregled glavnih dogodkov in vsebin G20 mobilizacij na Indymedii

28. marec 2009	1. april 2009	2. april 2009
<ul style="list-style-type: none"> • Poročilo o shodu • Časovni trak dogajanja (kratka obvestila »iz terena«) • Poročilo o mednarodnih solidarnostnih shodih • Fotografije/video/avdio • Zgodba aretiranege protestnika 	<ul style="list-style-type: none"> • Poročilo o shodu • Časovni trak dogajanja • Seznam dogodkov dneva • Zgodbe protestnikov • Fotografije in video vsebine • Twitter sporočila • Poziv Indymedie k sodelovanju pri poročanju • Pravni nasveti za aktiviste 	<ul style="list-style-type: none"> • Poročilo o shodu • Časovni trak dogajanja • Twitter sporočila • Zgodbe protestnikov • Poročilo o mednarodnih solidarnostnih shodih • Fotografije/video • Članek - odziv na policijske racije

Vir: Indymedia London (2009).

Poleg tega bom izpostavil tudi naslednje vsebine:

1. **Najava »dnevov akcije«** je spletna stran s krajšim tekstom, ki služi kot uvodnik v prihajajoče srečanje voditeljev G20 in informator o namenu samega srečanja ter vzporednih protestnih aktivnostih med 28. marcem in 2. aprilom 2009.
2. **Poročilo o izselitvi aktivistov iz začasnega skupnega prostora G20 mobilizacij in nastanitvi v novem prostoru.**
3. **Poročilo o smrti Iana Tomlinsona**, vpeto v kontekst splošnega policijskega nasilja na G20 mobilizacijah.

Tabela 5.2: Pregled drugih pomembnih dogodkov G20 mobilizacij na Indymedii

Napovednik	Evikcija	Smrt Ian Tomlinsona
<ul style="list-style-type: none"> • Informacije o uradnem srečanju • Načrtovane protestne aktivnosti • Pozivi skupin • Povezave do spletnih mest gibanj in organizacij • Informacije o G20 mobilizacijah v Melbournu 2006 	<ul style="list-style-type: none"> • Časovni trak evikcije • Fotozgodba • Informacije o novem zasedenem prostoru (program, principi, ipd.) • Google zemljevid za novo lokacijo • E-mail kontakt 	<ul style="list-style-type: none"> • Poročilo o incidentu • Informacije o shodu proti policijskem nasilju • Reportaže očitvidcev • Video • Povezave na poročila »mainstream« medijev in izjava policijske komisije

Vir: Indymedia London (2009).

5.4.2 Mobilizacijske strukture

Problem reprezentacije družbenih gibanj, ki se odklanjajo od tradicionalnih metod političnega apeliranja, vedno znova označuje tendenca množičnih medijev po redukcionizmu gibanj in dogodkov. Množični mediji perpetualno producirajo specifičen tip novic, pogojen s hegemonijo dominantnega sistema, v katerega so vpeti. Utopično je pričakovati kvantitativne ali kvalitativne diskurzivne preskoke pri obravnavanju dogodkov, načinu poročanja, analizah ali fokusu v primeru dogodkov kot so G20 mobilizacije. Tu množičnih medijev ne smatramo zgolj kot »sorodnike« ali podpornike oblastniških interesov, četudi konglomerati množičnih medijev pogosto služijo prav temu. Kontekst, v katerega so množični mediji vpeti, govori o nečem drugem: degradaciji javne sfere v družbi tehnološke-racionalnosti. »Javna sfera je prostor, v katerem se *prikazuje* javni prestiž«, pesimistično zapiše Habermas, »in ne prostor, kjer se odvijajo kritične debate« (Habermas 1989, 201).

Indymedia je eno izmed pomembnejših orodij sodobnih informacijsko-komunikacijskih tehnologij v boju proti institucionalni kontroli in oblastniškim interesom. Družbena gibanja za

mobiliziranje koristijo različna orodja, kar je pogojeno z okoljem, v katerem delujejo. Tako kot protestiranje in delovanje v javni sferi, **informacije v digitalnem prostoru predstavljajo pomemben instrument kolektivnega delovanja novih družbenih gibanj** za »boj idej, delovanje proti oponentom in doseganje širše družbene razpoznavnosti« (Garcelon 2006, 55). Vlogo Indymedie na primeru G20 mobilizacij v najširšem pogledu lahko razumemo kot **alternativen vir informacij**; informacije, ki bi bile lahko brez decentraliziranih in mrežnih kapacitet spleta zlahka marginalizirane. Kot izpostavi Munro (2000, 687), informacijska družba ni goli panoptikon in opazovalec nad vsemi, temveč stremi k intervencijam – reguliranju in nadzoru nad informacijami. V tem pogledu pretok informacij na Indymedii odpira nove prostore in eskalira »informacijsko vojno« mnogoterih prek dostopnih informacijsko-komunikacijskih kanalov. V luči »družbe nadzora«, ki aktivno intervenira, torej ni presenetljivo, da skorajda popolna anonimnost uporabnikov na Indymedii za oblasti predstavlja oviro⁸.

Za McCarthyja mobilizacijske strukture predstavljajo »mehanizme, ki posameznikom omogočajo organiziranje in angažiranje v kolektivnem delovanju prek družbenih struktur in taktičnih repertoarjev« (McCarthy v Garrett 2006, 203). Iz Tabel 5.1 in 5.2 ugotavljamo, da Indymedia na mobilizacije vpliva prek naslednjih mehanizmov:

- Seznanjanje z naborom »dosegljivih« **družbenih struktur** – torej organizacij in gibanj – in **taktičnih repertoarjev** – torej protestnih aktivnosti – shodov in direktnih akcij.
- **Spodbujanje vezi med tehnologijo in participacijo**, saj utemeljenost na odprtem publiciranju, uporabniško generirane fotografije, video in avdio materiali ter Twitter sporočila konstituirajo »nizkostroškovne forme participiranja, kar v končni fazi prispeva k povečani participaciji« (Leizerov 2000). Hkrati neposredno poročanje s terena, podajanje izjav za Indymedio in druge oblike kontribucij stimulirajo participacijo, saj udeleženci kot aktivna javnost gradijo na lastni prepoznavnosti.

⁸ Oblastniški aparati so strežnike Indymedie že nekajkrat zasegli (glej BBC News 2005; Williams 2009).

- **Konstruiranje kolektivne identitete** med sicer raznolikimi družbenimi gibanji in organizacijami - Danaher in Roscigno na primeru tekstilnih delavcev ameriškega juga v tridesetih letih ugotavljata, da so stavke korelirale z radijskimi oddajami, ki so odražale kolektivno bedo delavstva (Danaher in Roscigno 2001).

Konstruiranje kolektivne identitete na primeru Indymedie si velja podrobneje ogledati. Obljuba interneta kot prostora nastajajočih form decentraliziranega delovanja ostaja zgolj obljava, v kolikor nova družbena gibanja ne demonstrirajo tendence po mreženju in formiranju solidarnosti onkraj ideoloških razkolov. Delno to lahko pripišemo času, v katerem delujemo: podoba stare, ortodoksne levice je marginalizirana, nova družbena gibanja pa se medsebojno prepoznavajo kot del istega boja, ki ni omejen z rigidnostjo teorij, strategij in ideološke kompatibilnosti. Prav tu lahko najdemo odgovor, zakaj Indymedia pokriva tako reformistične, „keynesianske“ koalicije, kot je Put People First, religiozne skupine, kot je British Muslim Initiative, obenem pa militantne londonske anarhiste. Prav zavezništva namreč tvorijo velik del Indymedia mreže tekom G20 mobilizacij, saj je Indymedia usmerjala na pozive in spletna mesta sodelujočih gibanj in organizacij tekom mobilizacij⁹, v času med 28. marcem in 2. aprilom 2009 pa je pokrivala dogodke vseh vključenih gibanj in organizacij. To vidimo kot ključno za uspeh Indymedie, saj demonstrira »dopuščanje diskurzivnih bojev v procesih podrejenih [sic] skupin kot pogoja za prekrivanje in formacije zavezništev med različnimi 'kontrajavnostmi'« (Hansen v Downey in Fenton 2003, 189). Downey in Fenton internet vidita kot potencialno polje transnacionalnih enklav, a opozarjata, da je instrumentalizacija interneta - v kolikor družbena gibanja omejuje ideološka izoliranost - omejena na vertikalno komunikacijo znotraj »radikalnega geta« (ibid., 190). **Z drugimi besedami, avtonomne javne sfere oziroma kontrasfere, ki se manifestirajo na spletu, so odvisne od prakticanja solidarnosti in zavezništva.**

⁹ Med družbena gibanja in organizacije G20 mobilizacij tu spadajo Bristol Dissent, British Muslim Initiative, Campaign for Nuclear Disarmament, Climate Camp, G20 Meltdown, Manchester G20, Palestine Solidarity Campaign, Put People First, Reclaim the Streets, Stop the War Coalition, We Won't Pay For Their Crisis.

5.4.3 Priložnostne strukture

Medtem ko sem v tretjem poglavju širše pojasnil vlogo spleta med družbenimi gibanji kot potencialno orodje za evazijo oblastniških regulacij in kot orodje s tendenco po transnacionalnem informatiziranju o specifičnih aktivnostih, relevantnih za družbena gibanja, sem o samih priložnostnih *strukturah* povedal veliko manj. Če definiram zelo ohlapno, so priložnostne strukture značilnosti okolja, v katerem se družbeno gibanje nahaja, ki bodisi spodbujajo bodisi zavirajo mobilizacijo na podlagi večjega ali manjšega trenja med družbenim gibanjem in institucionalno politiko (McAdam v Garrett 2006, 204).

Na primeru G20 mobilizacij, **priložnostna struktura leži v trenutni finančni krizi, ki smo ji priča**. Tu sta pomembni dve stvari:

- *Ideološko nasprotovanje* dominantnemu ekonomskemu sistemu poslednjih tridesetih let, neoliberalizmu. Intelektualci in aktivisti tu vztrajajo na ostri kritiki plenilskega sistema, ki ostro kritizira poseganje države v transakcije prostega trga. Argument, ki se tu formira, je »sistemsko vgrajeno« nedelovanje neoliberalizma, ekscesi, ki jih producira in posledice, ki jih v končni fazi nosijo ljudje in ne institucije prostega trga.
- *Nepravično »upravljanje« finančne krize*, v kateri država in prosti trg aktivno sodelujeta pri oživljanju mednarodnega finančnega sistema, ki je krizo generiral. V tem pogledu neoliberalni argument o neposeganju države v prosti trg drži le v času, ko se ekonomski balon neoliberalizma napihuje.

Predvsem izrazit je poziv »londonskih anarhistov« na Indymedii, ki so na letaku izrazili zgodovinski pomen upora v času srečanja voditeljev G20: »V zgodovini še nikoli prej nismo imeli takšne priložnosti, da artikuliramo našo kolektivno jezo in se soočimo z dejanskimi izvori naše bede: vladnimi institucijami in institucijami globalnega finančnega sistema – bankirji, šefi in politiki. Čas je, da rečemo 'dovolj je'« (Indymedia UK 2009). Po McAdamu kulturo oziroma »kulturne priložnosti« kot artikuliranje nasprotujočih si vrednot, krivic, dramtizacij sistemskih ranljivosti in nelegitimnosti, lahko razumemo kot pozitivne za porast mobilizacij (McAdam v Garrett 2006, 204). Družbena gibanja se nahajajo v prostoru, kjer je

njihova retorika izjemno pomembna za javnost. Gibanja in organizacije so izrazila potrebo po uporabi pod skupnimi slogani («kapitalizem je kriza», »ne bomo plačali njihove krize«, »kapitalizem ne deluje«) kot negacije obstoječega globalnega reda, neposredno bližino uradnega G20 srečanja pa so razumela kot priložnost za neposredno konfrontacijo z oblastmi.

5.4.4 Procesi okvirjanja

V tretjem poglavju smo na kratko povzeli pomen okvirov in okvirjanja v kolektivnem delovanju. Goffmanov koncept okvirja za družbena gibanja pomeni, da dogodkov ne pripisujejo zgolj arbitrarnim dejavnikom, temveč jih jasno klasificirajo glede na interpretativni okvir gibanja (Goffman v Benford in Snow 2000, 614). Pojasnjevanje in umeščanje dogodkov v kolektivni okvir je zasnovano na diskurzivnem procesu, torej na aktih govorjenja, ki se nanašajo na družbeno gibanje. Diskurzivni proces, ki generira okvir kolektivnega delovanja, je sestavljen iz dveh komponent: *artikuliranje okvirja* in *amplifikacija okvirja* (ibid., 623). V procesu artikuliranja družbena gibanja ideje v osnovi prezentirajo urejeno, tako da te tvorijo povezano celoto, medtem ko v procesu amplificiranja določene dogodke predstavljajo kot bolj izbočene, bolj relevantne kot druge.

Na primeru G20 mobilizacij je proces okvirjanja razviden v nekaj primerih, predvsem pa pri smrti Iana Tomlinsona. 1. aprila 2009, dan pred uradnim srečanjem, so policisti, ki so nadzorovali proteste, nasilno napadli mimoidočega Tomlinsona. Tomlinson, ki ni bil del G20 protestnikov, se je kmalu za napadom zgrudil in umrl. Indymedia je 2. aprila izpostavila smrt Tomlinsona s poročilom, ki je bilo izjemno povezano z drugimi akti policijskega nasilja tega dne. Medtem ko naj bi protestniki demonstrirali in zahtevali pravico za Tomlinsonovo smrt, so posebne policijske enote vdrle v dve stavbi, kjer so se nahajali protestniki. »V cinični demonstraciji moči«, piše na Indymedii, »je na stotine posebnih policijskih enot napravilo racijo v dveh stavbah, povezanih s protesti. V Rampartsu so vdrli skozi okna, nosili so balaklave in kričali: 'Vsi na tla!', medtem ko so v ljudi usmerjali orožje za elektrošok ... Na Earl Streetu so podrli vrata in kar štiridesetim ljudem nadeli lisice« (Indymedia London 2009).

Vsak izmed dogodkov je jasno umeščen v zgodbo policijskega nasilja in represije na mobilizacijah, ki tovrstne dogodke spremlja že dlje časa. V času mobilizacij se je Indymedia

le enkrat sklicevala na vsebine mainstream medija, specifično na fotogalerijo časopisa The Boston Globe. Procesi okvirjanja so bolj očitni, če selektivnost primerjamo s poročanjem o policijskem nasilju – predvsem pri Tomlinsonovi smrti – kjer povezave Indymedie bralce usmerjajo na številne mainstream medije, med drugim na Guardian, Observer, Daily Mail, In The News, Times in Sky News. To razumemo kot priložnost gibanja, da pred širšo javnostjo identificira »krivca«, torej oblast in kontinuirano nasilje represivnih aparatov, obenem pa se v javni sferi uveljavi kot legitimno širše gibanje oziroma »ljudi premakne iz balkonov na barikade« (Benford in Snow 2000, 615).

5.5 Povzetek ugotovitev

Ugotavljam, da je obravnavane analitične kategorije, ki so relevantne za študijo spleta med družbenimi gibanji, mogoče locirati v funkcioniranju Indymedie med G20 mobilizacijami. Tu povzemam ugotovitve, ki sledijo iz raziskovalnega vprašanja in analize:

Mobilizacijske strukture

- Indymedia je vodnik za aktiviste in zainteresirano javnost in predstavlja alternativen vir informacij, ki ni zanimiv za množične medije. Medtem ko množični mediji na primeru G20 mobilizacij zgolj poročajo o dnevnem dogajanju, Indymedia stremi k mobiliziranju prek izpostavljanja struktur in repertoarjev, ki pozivajo javnost v aktivno udeleževanje na mobilizacijah.
- Spodbujanje mobilizacij je razvidno iz vezi med tehnologijo in participacijo, saj odprto publiciranje in struktura Indymedie dopušča aktivno udeleževanje v sokreiranju nabora multimedijskih vsebin.
- Kolektivna identiteta - torej pripadanje Indymedie vsem, hkrati pa nikomur - omogoča identificiranje Indymedie kot kolektivnega orodja in neposrednega odraza aktivističnih doprinosov. Izpostavljanje vseh družbenih gibanj in organizacij, ne glede na ideološke razlike, odraža podobo širokega zavezništva, soobstoj in nastopanje različnih »realnosti« na mobilizacijah.

Priložnostne strukture

- Finančna kriza, ki je destabilizirala globalno ekonomijo, predstavlja priložnost za močnejšo reprezentacijo družbenih gibanj in idej, za katerimi stojijo. Na primeru spleta gibanja prek transnacionalnih kanalov objavljajo komunikacije in pozive, s katerimi krizo umeščajo v disfunkcionalne in izkoriščevalske strukture kapitalizma. Za mnoga udeležena gibanja srečanje voditeljev G20 pomeni zgodovinsko priložnost, ki lahko v luči skrhanega sistema delegitimizira in izzove strukture moči.

Proces okvirjanja

- Policijsko nasilje in represija predstavljata komponento tovrstnih mobilizacij že dlje časa – od protestov v Seattlu novembra 1999 do Genove v juliju 2001. Na primeru G20 mobilizacij v Londonu je Indymedia reprezentirala policijsko nasilje kot splet dogodkov, povezanih s smrtjo mimoidoče osebe, ekscesivno uporabe sile in grožnjami z orožjem ter »nezakonitimi« evikcijami zbirališč protestnikov. Kot je bilo moč razbrati iz kasnejših prispevkov, je Indymedia prek usmerjanja na poročila množičnih medijev legitimirala podobo aktivistov, predvsem pa identificirala sile oblasti kot krivca, ki kontinuirano uporablja instrumente nasilja in represije.

6 SKLEP

V diplomskem delu sem interpretiral vez med spletom in novimi družbenimi gibanji. Nova družbena gibanja kažejo tendence po anti-avtoritarnosti, horizontalnosti in zavračanju birokratskih form organiziranja. Aktivisti se nahajajo v okoljih, kjer lažje prehajajo med skupinami, ne da bi se zapletali v ideološke ortodoksnosti.

Iz te perspektive se zdi splet izjemno kompatibilen z novimi družbenimi gibanji, saj mrežne strukture formirajo nehierarhična stičišča med posamezniki, skupinami, gibanji in organizacijami. Potencial za delovanje na spletu je velik, saj smo priča razrastu odprtokodne skupnosti, ki aktivistom odpira kanale za informiranje in komuniciranje na transnacionalnem nivoju.

Priča smo formam spletnega aktivizma, ki obstoječe prakse upora in direktne akcije prenašajo v virtualni svet, kjer se aktivizem manifestira na številne načine: parodije, kolaborativni mediji in transgresivni haktivizem predstavljajo le nekatere izmed instrumentov novih »virtualnih internacionalistov«, ki so se polastili pomembne tehnologije in jo definirali na avtonomen način.

Instrumentalna in simbolna raba spleta, ki jo obravnavajo tri analitične kategorije – mobilizacijske strukture, priložnostne strukture in procesi okvirjanja – na konkretnem primeru alternativnega medija Indymedia v času G20 mobilizacij demonstrirajo, da so aktivisti sposobni lastne produkcije informacij, pomenov in stališč, ki segajo onkraj državnih meja. Vloga Indymedia v tem primeru ne odraža zgolj alternativnega načina podajanja informacij. V določenih primerih nam analitične kategorije pomagajo razumeti nekonsistentnost, ki se lahko pojavi. Tu lahko izpostavimo primer selektivnega usmerjanja na množične medije, ki jih Indymedia uporablja v legitimiranju mobilizacij, hkrati pa vlogo množičnih medijev pogosto marginalizira ali kar ignorira. Spleta med novimi družbenimi gibanji ne moremo razumeti kot determinante demokratičnosti ali vnaprej podane strukture nadzora. Priča smo okolju, ki se vsakič znova konstituira in vsakič znova proizvaja demokratičnost ali nedemokratičnost. Okolju, ki ga ne razumemo zgolj kot skladišča obsežne količine vsebin, temveč kot alternativni svet, ki nastaja v lupini starega.

7 LITERATURA

Ayers, D. Michael in Martha McCaughey, ur. 2003. *Cyberactivism: Online Activism in Theory and Practice*. New York: Routledge.

Ayres, M. Jeffrey. 1999. From the Streets to the Internet: The Cyber-Diffusion of Contention. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 566 (1): 132-143.

BBC News. 2005. *Indymedia server seized in raid*. Dostopno prek: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/england/bristol/somerset/4629399.stm (13. junij 2009).

Benford, D. Robert in David A. Snow. 1988. Ideology, Frame Resonance, and Participant Mobilization. *International Social Movement Research* 1: 197-217.

--- 2000. Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment. *Annual Review of Sociology* 26: 611-639.

Berger, Dan. 2005. *Outlaws of America: The Weather Underground and the Politics of Solidarity*. Edinburgh/Oakland, CA: AK Press.

Brand, Ulrich in Joachim Hirsch. 2004. In Search of Emancipatory Politics: The Resonances of Zapatism in Western Europe. *Antipode* 36 (3): 371-382.

Carducci, Vince. 2006. Culture Jamming: A Sociological Perspective. *Journal of Consumer Culture* 6 (1): 116-138.

Castells, Manuel. 2001. *The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business, and Society*. Oxford: Oxford University Press.

Crimethinc. Far East Blog. 2008. *How to Organize an Insurrection*. Dostopno prek: <http://www.crimethinc.com/blog/2008/12/25/how-to-organize-an-insurrection/> (13. junij 2009).

Critical Art Ensemble. 1996. *Electronic Civil Disobedience: and Other Unpopular Ideas*. New York: Autonomedia.

Danaher, W.F. in Vincent J. Roscigno. 2001. Media and Mobilization: The Case of Radio and Southern Textile Worker Insurgency, 1929 to 1934. *American Sociological Review* 66 (1): 21-48.

- Danchev, Dancho. 2008. Pro-Serbian hacktivists attacking Albanian websites. *ZDNet*. Dostopno prek: <http://blogs.zdnet.com/security/?p=1145> (8. junij 2009).
- Day, J.F. Richard. 2005. *Gramsci is Dead: Anarchist Currents in the Newest Social Movements*. London: Pluto Press.
- Della Porta, Donatella in Mario Diani. 1998. *Social Movements: An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Downey, J. in Natalie Fenton. 2003. New media, counter publicity and the public sphere. *New Media & Society* 5 (2): 185-202.
- Evans, Peter. 2008. Is an Alternative Globalization Possible? *Politics & Society* 36 (2): 271-305.
- Garcelon, Marc. 2006. The »Indymedia« Experiment: The Internet as Movement Facilitator Against Institutional Control. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 12 (1): 55-82.
- Garrett, R. Kelly. 2006. Protest in an Information Society: A Review of Literature on Social Movements and New ICTs. *Information, Communication & Society* 9 (2): 202-224.
- Glave, James. 1999. Ku Klux Klan Korrekted. *Wired News*. Dostopno prek: <http://www.wired.com/culture/lifestyle/news/1999/09/21687> (8. junij 2009).
- Goffman, Erving. 1974. *Frame Analysis: An Essay on the Organization of the Experience*. New York: Harper Colophon.
- Gordon, Uri. 2007. Anarchism reloaded. *Journal of Political Ideologies* 12 (1): 29-48.
- Graeber, David. 2002. The New Anarchists. *New Left Review* 13. Dostopno prek: <http://www.newleftreview.org/?page=article&view=2368> (13. junij 2009).
- Habermas, Jurgen. 1989. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge: Polity.
- Howard, N. Philip in Steve Jones, ur. 2004. *Society Online: The Internet in Context*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Indymedia London. Dostopno prek: <http://london.indymedia.org.uk/> (13. junij 2009).

Indymedia Malta. *Principles of Unity*. Dostopno prek: <http://malta.indymedia.org/?q=PrinciplesofUnity> (13. junij 2009).

Juris, S. Jeffrey. 2005. The New Digital Media and Activist Networking within Anti-Corporate Globalization Movements. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science* 597 (1): 189-208.

Katsiaficas, George. 1997/2006. *The Subversion of Politics: European Autonomous Social Movements and the Decolonization of Everyday Life*. Edinburgh/Oakland, CA: AK Press.

Leizerov, Sagi. 2000. Privacy advocacy groups versus Intel: a case study of how social movements are tactically using the Internet to fight corporations. *Social Science Computer Review* 18 (4): 461-483.

Lemos, Robert. 2001. »Mawanella« worm sends political message. *CNET News*. Dostopno prek: http://news.cnet.com/Mawanella-worm-sends-political-message/2100-1001_3-257815.html (13. junij 2009).

Mattoni, Alice. 2008. ICTs In National and Transnational Mobilizations. *tripleC* 6 (2): 102-124.

McAdam, Doug, John D. McCarthy in Mayer N. Zald, ur. 1996. *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*. Cambridge: Cambridge University Press.

Medosch, Armin. 2002. Hacktivism - Political Activism on the Net or: Why we have to protect the net as a public sphere. *Transnational Radical Party*. Dostopno prek: <http://servizi.radicalparty.org/documents/index.php?func=detail&par=54> (8. junij 2009).

Munro, Lain. 2000. Non-Disciplinary Power and the Network Society. *Organization* 7 (4): 679-695.

Olofsson, Gunnar. 1988. After the Working-class Movement? An Essay on What's »New« and What's »Social« in the New Social Movements. *Acta Sociologica* 31 (1): 15-34.

Pickard, W. Victor. 2008. Cooptation and Cooperation: Institutional Exemplars of Democratic Internet Technology. *New Media & Society* 10 (4): 625-645.

Power, Lora. 2006. Dan brez nakupov. *Dnevnik*. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/objektiv/214050 (8. junij 2009).

Put People First. Dostopno prek: <http://www.putpeoplefirst.org.uk/> (13. junij 2009).

RTMark. 2002. *The WTO Dissolves*. Dostopno prek: <http://www.rtmark.com/yestro.html> (8. junij 2005).

Samuel, W. Alexandra. 2004. *Hactivism and the Future of Political Participation*. Cambridge. Dostopno prek: <http://www.alexandrasamuel.com/dissertation/pdfs/index.html> (13. junij 2009).

Scott, Alan in John Street. 2000. From Media Politics to E-Protest. *Information, Communication & Society* 3 (2): 215-240.

Seoane, Jose in Emilio Taddei. 2002. From Seattle to Porto Alegre. The Anti-Neoliberal Globalization Movement. *Current Sociology* 50 (1): 99-122.

Traynor, Ian. 2007. Russia accused of unleashing cyberwar to disable Estonia. *The Guardian*. Dostopno prek: <http://www.guardian.co.uk/world/2007/may/17/topstories3.russia> (8. junij 2009).

UK Indymedia. 2009. *Days of Action: G20 London Summit*. Dostopno prek: <http://www.indymedia.org.uk/en/2009/03/425026.html> (13. junij 2009).

Yin, K. Robert. 1984/2002. *Case Study Research: Design and Methods*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Waterman, Peter. 1998. *Globalization, social movements, and the new internationalisms*. London: Mansell.

Williams, Chris. 2009. Police seize Indymedia server (again): Linked to animal rights extremism case? *The Register*. Dostopno prek: http://www.theregister.co.uk/2009/01/23/indymedia_manchester RAID/ (13. junij 2009).